

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת בהעלותך

מה לענות למי שמתלונן?

גם בפרשת בשלח וגם בפרשת בהעלותך בני ישראל מתלוננים על לחם ועל בשר. ההבדל בין שתי הפרשיות מלמד אותנו איך להתייחס לאוכל שאנחנו אוכלים

שלום לידידינו היקרים!

גם בפרשה שלנו וגם בפרשת בשלח בני ישראל יוצאים לדרך ומתלוננים, ובשני המקומות התלונות דומות: בפרשת בשלח בני ישראל מתלוננים שאין להם לחם ובשר "בשבתנו על סיר הבשר, באכלנו לחם לשובע", וגם בפרשה שלנו בני ישראל מתלוננים על הלחם והבשר "ויאמרו מי יאכילנו בשר... ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו".

אמנם יש הבדל גדול בין שני המקרים: בפרשת בשלח בני ישראל נמצאים כחודש לאחר יציאת מצרים, כאשר בכל החודש הזה הם לא הגיעו למקום בו אפשר להצטייד בלחם. כאשר בפרשת בשלח בני ישראל בקשו לחם, הם דאגו לעצם הקיום שלהם, שלא "להמית את כל הקהלה הזו ברעב". כיוון שהם דאגו לעצם הקיום שלהם, חכמינו אומרים שלחם הם שאלו כהוגן, שכן הלחם באמת נוגע לעצם הקיום, ולעומת זאת בשר הם שאלו שלא כהוגן, כיוון שבשר לא נוגע לעצם הקיום.

לחם ובשר – מה ההבדל?

כאשר אדם אוכל הוא עומד מול ה' שנותן לו את האוכל, כמו שכתוב "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך". ביחס שבין המקבל לנותן, יש הבדל בין לחם לבשר: בלחם אין מישהו בעל רוח חיים, וקל יותר לאדם לשים לב שה' הוא הנותן לו את האוכל. לעומת זאת בבשר יש מישהו בעל רוח חיים, שהאדם לוקח לו את החיות בשביל החיות של עצמו. לכן בבשר יותר מודגש שהאדם לוקח לעצמו חיים בשביל עצמו, מאשר שהוא מקבל חיים ממי שנותן לו חיים. כמובן, גם כאשר האדם אוכל לחם הוא יכול להרגיש שהוא לוקח ולא מקבל. אבל בלחם, כיוון שהאדם לא לוקח חיים לבעל חיים אחר, קל לו יותר להרגיש שהוא מקבל מאשר לוקח.

לכן כאשר בני ישראל בקשו לחם ובשר בפרשת בשלח, חכמינו אומרים שלחם הם בקשו כהוגן, כיוון שהם בקשו לחם כדי שה' יקיים אותם, ולעומת זאת בשר הם בקשו שלא כהוגן, כיוון שבאכילת הבשר לא מודגש שה' מקיים אותם.

מספיק להתלונן!

לעומת פרשת בשלח, פרשת בהעלותך מדברת על תקופה שבה בני ישראל מקבלים למעלה משנה לחם מן השמים בכל יום, והתלונות של בני ישראל לא מגיעות מתוך דאגה לעצם הקיום.

בתלונה הראשונה לא כתוב בכלל על מה העם מתלוננים, והמשמעות היא שלפעמים האדם סתם מתלונן. בלי שתהיה לכך סיבה.

התגובה של ה' לתלונה כזו היא אש שבוערת במחנה. אש של ה' היא כמו כעס של ה', כמו שכתוב כאשר ה' כועס "עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל" (תהלים יח). על האדם לצייר לעצמו שכאשר הוא מתלונן ונרגן - זה מעצבן, וה' מתעצבן על כך, כביכול.

למה הדבר דומה? כאשר ילד מתלונן, הוא נתון מאוד בכך ש'מגיע לו', וכולם צריכים לשרת אותו ולדאוג לו, ולכן הוא מרשה לעצמו להתלונן. אם ההורים שלו יגידו לו שהוא מתנהג בצורה מעצבנת, זה 'ינער' אותו ויאפשר לו לשים לב שיש עוד אנשים מסביבו.

זוהי המשמעות של הפסוק "ותבער במ אש ה'" בעבודת ה': על האדם לצייר לעצמו שכאשר הוא מתלונן ונרגן, זה מעצבן. האדם בוחר להרגיש שאין טעם בחיים, ולהדגיש את המקום הזה, וזה מעצבן. כאשר האדם ישים לב לכך שזה מעצבן, זה יעזור לו להפסיק להתלונן, ולחפש להיות חלק מעבודת ה'.

תאוות הבשר - הרגשת החיים הגשמיים

לאחר מכן בני ישראל מתאווים לבשר, כי הם לא רוצים רק את המן. מה ההבדל בין מן לבשר? כאשר האדם אוכל בשר, הוא עסוק מאוד בכך שהוא חי, ולא מעניין אותו דברים אחרים, אפילו לא החיות של מי שממנו הוא ניזון. לעומת זאת המן הוא קל ואוורירי, והאדם לא נתון במה שהוא אוכל, אלא בכך שה' נותן לו את האוכל.

כאשר בני ישראל מתלוננים ואומרים שהם רוצים בשר, ולא רוצים רק מן, הם מתכוונים לומר שהם רוצים להרגיש את החיות שלהם, ולהיות נתונים בכך שהם חיים, ולא רק בכך שה' הוא המחיה אותם. הם רוצים לומר שאם הם לא מרגישים שהם רוצים את החיים שלהם מאוד, ומעדיפים את החיים שלהם על פני כל מה שסביבם - החיים שלהם הם לא מספיק ממשיים. הם אוכלים את המן ולא מרגישים שהמן נותן להם תחושה שהחיים שלהם ממשיים, ולכן הם רוצים בשר.

שבעים הזקנים - שבעים מחיות אלקית

על התלונה הזו ה' כן מגיב, ולא רק אומר שזה מעצבן, והתגובה מתחלקת לשני חלקים: למשה רבינו ה' אומר לאסוף שבעים איש מזקני ישראל, ולהאציל עליהם מהרוח אשר עליו, ולבני ישראל הוא מביא שליו, ואומר להם שהשליו יצא מאפם, ולבסוף מתו העם המתאוים.

את המספר שבעים ניתן לקרוא גם מלשון שובע, ולפי זה ה' אומר למשה רבינו לאסוף אליו אנשים שְׁבַעִים. משה רבינו עצמו לא מחפש שובע, ולא מעניין אותו להרגיש שבע, אלא מעניין אותו רק רצון ה' מצד עצמו. אבל יש צדיקים שהם לא משה רבינו, והם מרגישים שעבודת ה' משביעה אותם, ועושה את החיים שלהם לממשיים. כמו שמסופר על ר' נחום מטשרנוביל שהוא היה משמין מאמירת "אמן יהא שמיה רבה".

שתי תשובות של ה' לתלונת בני ישראל

כאשר בני ישראל מתלוננים ואומרים שהם רוצים להרגיש את החיות שבהם, ולהיות נתונים בכך שהם חיים – ה' עונה להם בשתי תשובות: ראשית, עבודת ה' יכולה לתת לאדם תחושה של שובע, תחושה של חיות. שנית, אם האדם יחפש להיות נתון כולו בתאוות גשמיות, התאוות יקברו אותו. בתחילה הוא יחשוב שהוא רוצה את התאוה, לאחר מכן התאוה כבר 'תצא לו מהאף', אבל הוא כבר התמכר אליה ולא יכול לעזוב אותה. הוא יהיה עסוק בצורך לספק את התאוה, וזה לא יתן לו חיות, וזה לא מה שהוא מחפש.

שבת שלום!

בית 'עוד יוסף חי'

